

ПРАКТИЧНА РОБОТА 4.

Тема. Проведення соціально-гігієнічного моніторингу умов праці.

Мета: ознайомитися зі заходами і порядком проведення санітарно-гігієнічного моніторингу умов праці на певних підприємствах.

Теоретичні відомості

Підтримання повноцінного здоров'я населення є найважливішим завданням соціально-економічного розвитку будь-якої держави. Це досягається за рахунок підвищення ефективності системи медичного обслуговування шляхом своєчасного вирішення ключових питань профілактичної медицини щодо спостереження, аналізу, оцінки і прогнозу стану здоров'я населення і середовища його життєдіяльності, визначення причинно-наслідкових зв'язків між станом здоров'я населення і впливом чинників довкілля. Найбільш гостро проблема збереження здоров'я людини стоїть перед керівниками підприємств з несприятливими умовами праці. Відповідними відомчими наказами і постановами Уряду визначено заходи і порядок проведення санітарно-гігієнічного моніторингу (СГМ) на певних підприємствах у вигляді попередніх і періодичних медичних оглядів та диспансеризації працюючих, атестації їх робочих місць за умовами праці. Санітарно-гігієнічний моніторинг є складовою частиною державного соціально-гігієнічного моніторингу.

На жаль, від часу отримання Україною незалежності й до сьогодні питання оздоровлення умов праці та відпочинку лишаються поза межами соціальної політики держави. Про це свідчать зростання кількості аварій на виробництві та поза ним, високий рівень виробничого травматизму та професійних захворювань у різних галузях промисловості, насамперед, у вугільній. Шахтарі, насправді, є специфічною групою ризику, що зазнає подвійного навантаження - від несприятливих чинників.

За результатами оцінки правової та нормативно-методичної бази чинної системи контролю умов праці та здоров'я працюючих у шкідливих умовах, архівних матеріалів досліджень ДП НДІ МЕП (м.Донецьк), вітчизняних та іноземних публікацій у відкритому друці Мухін В.В., Перелерій Г.С. розроблено структуру інформаційно-алгоритмічного забезпечення санітарно-гігієнічного моніторингу та вимоги до створення автоматизованої інформаційної експертно-аналітичної системи формування та оцінки баз даних щодо умов праці, прогнозування їх впливу на здоров'я працюючих. Сформовано комп'ютерну персоналізовану базу даних щодо умов праці, стану здоров'я і професійних ризиків гірників двох типових вугільних шахт Донбасу. Визначено шляхи вирішення технологічних і організаційних питань з упровадження автоматизованої системи управління санітарно-гігієнічним моніторингом.

Систему соціально-гігієнічного моніторингу, що склалася в Україні, спрямовано на виконання спеціальними установами наглядової функції за умовами праці та станом здоров'я працюючих шляхом планових і позапланових санітарно-гігієнічних обстежень робочих місць й проведення медичних оглядів. На жаль, у межах цієї системи майже не можливе оперативне і якісне проведення системного аналізу поточної санітарно-гігієнічної ситуації, що складається на підприємствах, в окремих галузях господарства чи державі в цілому, ретроспективного дослідження і прогнозування її динаміки із залученням не тільки традиційних методів оцінки рівнів впливу виробничих чинників, але й методів розрахунку їх експозиційних доз, аналізу дозо-ефектних залежностей, структури і ступеня очікуваних професійних ризиків з подальшим своєчасним втручанням у процеси нормалізації умов праці та оздоровлення працюючих через відсутність умов щодо використання необхідної медичної інформації в режимі on line, брак ефективних шляхів і механізмів впливу. Оперативний доступ до поточної та архівної медичної інформації з метою її ефективного використання для розробки заходів, шляхів і механізмів реалізації національної політики або окремих важливих управлінських рішень виконавчої влади

щодо профілактики професійних ризиків може здійснюватися лише у разі застосування сучасних технологій отримання, зберігання і обробки даних з наступним моделюванням процесів впливу трудової діяльності на стан здоров'я працюючих, соціально-економічні зміни на окремому підприємстві, у галузі чи суспільстві.

Санітарно-гігієнічний моніторинг впливу трудової діяльності на стан здоров'я працюючих передбачає створення багаторівневої системи інформаційного забезпечення послуг, яка повинна об'єднувати всі виробництва зі шкідливими і небезпечними умовами праці, а також науково-дослідні установи з медицини та охорони праці, що курують питання соціально-гігієнічного моніторингу в закріплених галузях і на закріплених територіях (рисунок). Це є обов'язковою умовою ефективної координації дій виконавців медичних послуг з підготовки та надання необхідної інформації для її споживачів.

До системи санітарно-гігієнічного моніторингу, насамперед, повинні бути залучені науково-дослідні установи гігієнічного профілю, а саме, Інститут медицини праці АМН України, ДП НДІ медико-екологічних проблем Донбасу та вугільної промисловості (м. Донецьк), ДП НДІ гігієни праці і профзахворювань (м. Харків), ДП Український НДІ промислової медицини (м. Кривий Ріг), ДП Український НДІ медицини транспорту (м. Одеса), Національний НДІ охорони праці (м. Київ), МакНДІ (м.Макіївка) та ін.

Для здійснення автоматизованого моніторингу за умовами праці та станом здоров'я працюючих на підприємстві наказом його керівника створюється служба управління моніторингу (СУМ). З метою ефективного функціонування СУМ цілеспрямовано визначаються повноваження кожного спеціаліста і порядок організації моніторингу. Об'єктом управління системою моніторингу є діяльність функціональних служб і структурних підрозділів підприємства з ідентифікації та оцінки понаднормативних рівнів впливу чинників виробничого середовища і трудового процесу, контролю щодо динаміки їх впливу на працюючих протягом всієї трудової діяльності.

Завдання

1. Провести аналіз розвитку санітарно-гігієнічного моніторингу умов праці як складової соціально-гігієнічного моніторингу в Україні та за кордоном.
2. Описати систему соціально-гігієнічного моніторингу України та вказати її недоліки у санітарно-гігієнічному моніторингу умов праці.
3. Обґрунтувати необхідність створення єдиного державного електронного архіву персоніфікованого обліку рівнів та отриманих експозиційних доз понаднормативного впливу чинників виробничого середовища.
4. Проаналізувати функціональну схему інформаційного забезпечення медичних послуг.
5. Назвати функції покладені на медичні інформаційно-аналітичні центри в процесі реалізації СГМ умов праці.
6. Вказати умови, виконання яких необхідне для успішного удосконалення СГМ.

Література

1. Кундиев Ю.И. Медицина труда - пятидесятилетний опыт.- К.: Авиценна, 2002.- 672 с.
2. «Положення про медичний огляд працівників певних категорій». Наказ МОЗ України від 31.03.94 р.№45.
3. «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці». Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.92 р. № 442.
4. «Про затвердження «Карти даних небезпечного фактору (речовини, матеріалу)». Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.02 р. № 19.
5. Онищенко Г.Г. Актуальные проблемы методологии оценки риска и ее роль в совершенствовании системы социально-гигиенического мониторинга // Гиг. и сан.- 2005.- №2.- С. 3-6.

6. Беляев Е.Н., Фокин М.В., Калиновская М.В. Состояние и перспективы ведения социально-гигиенического мониторинга в связи с реформированием госсанэпидслужбы // Гиг. и сан.- 2005.- №2.- С. 68-70.
7. Кундиев Ю.И., Чернюк В.И., Витте П.Н. и др. Изучение профессионального риска здоровью - актуальная проблема медицины труда // Журн. АМН Украины.-2001.-Т.7, №3.-С. 550-559.
8. Профессиональный риск для здоровья работников: руководство // Под ред. Н.Ф.Измерова, Э.И. Денисова,- М.: НИИ медицины труда РАМН, 2003.-448 с.
9. Чернюк В.І., Вітте П.М. Оцінка ризиків здоров'я та управління ними як проблема медицини праці // Укр. журн. з пробл. медицини праці,- 2005.-№1.-С 47-53.
10. Родионова Г.К., Кропивко С.Г., Семенова В.Н Автоматизированная система учета и анализа профессиональных заболеваний на основе персональных компьютеров // Медицина труда и пром. экол,-1994,-№5-6.-С. 29-31.
11. Карнаух Н.Г., Павленко М.Е., Галабурда Л.Д. Учет и анализ профессиональной заболеваемости с использованием ПЭВМ // Метагигиена-94.- К., 1994,-59 с.
12. Кундієв Ю.І., Нагорна А.М. Професійна захворюваність в Україні у динаміці довгострокового спостереження // Укр. журн. з пробл. медицини праці.-2005,-№1.- С.3-11.
13. Чернюк В.И., Витте П.Н., Меняйло Н.И. и др. Критерии профессиональных рисков как основа для усовершенствования гигиенической классификации труда // Здоров'я та довкілля.- 2000.- №2.- С. 49-53.